

การพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

A Development of Community Participation Indicators in Educational Management for
Children Care Center under the Organization Committee in Ubon Ratchathani Province

พันจ่าเอกชโยดม มะเสนะ* และอารี หลวงนา**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีวิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามลำดับดังนี้ 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ตัวบ่งชี้ 2) ตรวจสอบตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญ 3) สอบถามความเหมาะสมของตัวบ่งชี้จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 4) ประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ โดยการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตัวอย่างมี 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 132 คน และ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 1 แห่ง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 3) แบบประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ตัวบ่งชี้ 4 ด้านรวมทั้งหมด 60 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และ 4) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา แต่ละด้านมีตัวบ่งชี้ย่อย 15 ตัวบ่งชี้

2. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ตัวบ่งชี้ 4 ด้าน รวมทั้งหมด 42 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ 1) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 11 ตัวบ่งชี้ 2) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มี 9 ตัวบ่งชี้ 3) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล มี 11 ตัวบ่งชี้ และ 4) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา มี 11 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวบ่งชี้, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การจัดการศึกษา, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก,
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี : ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Abstract

The research aimed to construct and develop the indicators of the community participation in the educational organization by the early childhood centers under the local administrative organizations in Ubon Ratchathani province. The research procedures composed of the quantitative and qualitative methods as follows: 1) study, analysis and synthesis of the indicators; 2) examination of the indicators by the experts; 3) asking those concerned on appropriateness of indicators; 4) evaluation of indicators by a group discussion on a community participation in an educational management of the early childhood development centers. The samples were 33 local administrative organizations. The informants include the secretaries of the local administrative organizations under study, educators, heads of the early childhood centers, and the chairpersons of the early childhood center development committees. The subjects totaled 132. The research instruments were (1) the five rating scale questionnaire, (2) the record format for the group discussion, (3) the evaluation form for the appropriate indicators. Statistics used in analysis of quantitative data were percentage, mean and standard deviation. Qualitative data were analyzed by means of content analysis.

The research findings were as follows:

1. In constructing the indicators of the community participation in the educational organization by the early childhood centers under the local administrative organizations in Ubon Ratchathani province, there were four indicators in four aspects and there were 60 sub-indicators. 1) The indicators of the participation in planning; 2) The indicators of the participation in practice; 3. The indicators of participation in monitoring, follow-up and evaluation; and 4. The indicators of participation in improving, revising and developing had 15 sub-indicators.

2. Considering the outcome of the development of the indicators of the community participation in educational organization, there were four indicators with the 42 sub-indicators as follows (1) the indicator of the community participation in planning had 11 sub-indicators; (2) the indicator in practice had 9 sub-indicators; (3) the indicator of the participation in monitoring, follow-up and evaluating had 11 sub-indicators and (4) the indicator of the participation in improving, revising and developing had 11 sub-indicators.

Key Words: A Development Indicators, Community Participation, Educational Management, Children Care Center, Organization Committee

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น รัฐบาลมีนโยบายและมาตรการไว้อย่างชัดเจนที่จะส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ โดยกำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 43 วรรคสอง ความว่า การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 6-7) ปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลให้การดูแลจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้รับการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 หมวด 2 มาตรา 16(9) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา และ (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน

จากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 ได้กำหนดแนวทางด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ดังนี้ 1. สร้างกระแสให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและเฝ้าระวังการพัฒนาเด็ก 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและชุมชนจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 3. มีแหล่งเรียนรู้ และสื่อต่าง ๆ สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ และกิจกรรมครอบครัว (สำนักเลขาธิการการศึกษา 2550 : 32-34) ดังนั้นตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้การพัฒนาเด็กเหมาะสมกับพัฒนาการและสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น จึงได้กำหนดเป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้จัดการศึกษาที่มีตัวบ่งชี้ชัดเจนที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

สำหรับตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือสถานศึกษา ระดับปฐมวัยนั้น มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ ได้จัดทำตัวบ่งชี้เฉพาะของหน่วยงานเท่านั้น ยังไม่ได้มีการสังเคราะห์รวบรวมตัวบ่งชี้ของหลาย ๆ หน่วยงาน เพื่อให้เห็นภาพการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบโดยอาศัยกระบวนการด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเกิดประโยชน์ในภาพรวมต่อไป

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยการศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล มาตรฐานและตัวบ่งชี้ตามกรอบมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) มาตรฐานของ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือนักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประธานกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือผู้แทนชุมชน จำนวน 132 คนได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 1 แห่ง จำนวน 9 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบ 2 วิธี ตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เอกสารศึกษามาตรฐานและตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ตามกรอบเนื้อหามาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้ มาตรฐานของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มี 24 มาตรฐาน 104 ตัวบ่งชี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มี 18 มาตรฐาน 82 ตัวบ่งชี้ และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่สอง มี 14 มาตรฐาน 50 ตัวบ่งชี้ และการตรวจสอบตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม มาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2) แบบประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้

1. การสร้างตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ตัวบ่งชี้ 4 ด้าน รวมทั้งหมด 60 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และ 4) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา แต่ละด้านมีตัวบ่งชี้ย่อย 15 ตัวบ่งชี้

2. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ตัวบ่งชี้ 4 ด้าน รวมทั้งหมด 42 ตัวบ่งชี้ ดังนี้คือ 1) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 11 ตัวบ่งชี้ 2) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มี 9 ตัวบ่งชี้ 3) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล มี 11 ตัวบ่งชี้ และ 4) ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา มี 11 ตัวบ่งชี้

3. ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาสภาพแวดล้อม ด้านการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในการตรวจสอบการดำเนินงานทุกด้านและด้านการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา ได้ร่วมให้ข้อเสนอแนะและพัฒนาสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การสร้างตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประกันคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตามขั้นตอนการทำงานวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และด้านการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา ซึ่งหากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้มีการดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว

โดยมีตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมเป็นตัวกำหนดจะช่วยให้การพัฒนาการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ นกมล เจนอักษร (2539 : 47) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้สามารถสร้างได้ 2 วิธี คือ วิธีแรกเป็นการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีสัมพันธ์กับสภาวะที่ต้องการจะแสดงโดยยึดหลักเหตุผลทางทฤษฎีแล้วสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้ ส่วนอีกวิธีหนึ่งเป็นการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์ แล้วจัดกลุ่มตัวแปรโดยวิธีการทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าการกำหนดตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพทำได้ทั้งการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสนทนากลุ่มและการประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นเป็นการยืนยันเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้คุณภาพซึ่งสอดคล้องกับ สิริกมล หมดมลทิน (2549 : 134-138) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพของกระบวนการเรียนรู้ แบบใช้สมองเป็นฐาน : กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษานานาชาติเล็ก ซึ่งใช้วิธีการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการรวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารและดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาและตีความเพื่อสรุปจากวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ศักดิ์ชัย เพชรช่วย (2541 : 14) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้คือ สารสนเทศที่บ่งบอกสภาพการณ์หรือสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ ซึ่งสารสนเทศดังกล่าวอยู่ในรูปของค่าที่สังเกตได้เป็นตัวเลข ข้อความ องค์ประกอบ ตัวแปร หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่ง โดยการนำตัวแปร หรือข้อเท็จจริงสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่า ซึ่งสามารถที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ดำเนินงานที่ต้องการศึกษาเมื่อเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้น การพัฒนาตัวบ่งชี้ควรเป็นการศึกษาข้อมูลจากหลายส่วนที่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถใช้เป็นตัวแทนในการประเมินความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่สังกัดหน่วยงานอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานหรือสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยควรตระหนักถึงความสำคัญของชุมชน เน้นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ควรมีการนำตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยตัวบ่งชี้ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. มาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์และเกณฑ์การประเมินระดับก่อน
ประถมศึกษามาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.
- . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2542.
- ชโยดม มะเสนะ. การพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี, 2556.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. สังกัดเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาสถิติและแนวโน้ม
ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- นภดล เจนอักษร. วิสัยทัศน์และการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนางานมาตรฐานการศึกษาของ สปจ.และ
สปอ./ก ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). ม.ป.ท., 2539.
- ประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, สำนัก. มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริม
การปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2548.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน. มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการ
ประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553). กรุงเทพฯ:
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2548.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2551.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐาน
การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2548.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์
การศึกษาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ศักดิ์ชาย เพชรช่วย. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สิริกมล ทมดมลทิน. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน :
กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2549.
- เสนอ ภริมจิตรม่อง. การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2536.